k tomu účelu ustanovena síla zvláštní. Usuzuje-li z toho nalézací soud, že peníze uložené v pokladně nebyly obžalovanému svěřeny, nelze mu vytýkati právní mylnost. Pokladník nebyl úředníkem obžalovaného, nýbrž úředníkem spolku věřitelů a vedl tedy pokladnu a měl peníze v pokladně uložené ve své držbě nikoli v zastoupení a jménem ředitele, nýbrž v zastoupení a jménem spolku. Jen jemu byla spolkem svěřena faktická moc nad pokladnou, nikoli i obžalovanému, který byl spolkem pověřen jen administrativním vedením kanceláře a dozorem nad správným vyřizováním agendy. Je nerozhodné, že pokladník mohl penězi v pokladně uloženými disponovati jen podle příkazů, které mu byly udíleny obžalovaným jako ředitelem, neboť tím je toliko řečeno, že pokladník nesměl pokladnou disponovati libovolně, jsa vázán příkazy nadřízeného ředitele. To však nemění nic na tom, že pokladna byla fakticky v moci jeho a nikoliv obžalovaného. Obžalovaný mohl ovšem snad uděliti pokladníkovi příkaz, aby mu vyplácel určité částky, a pokladník byl povinen tomuto příkazu vyhověti, ovšem jen za současného zatížení osobního účtu obžalovaného. Dostati se v držbu peněz v pokladně uložených, aniž byl jeho účet zároveň zatížen, mohl obžalovaný, jemuž faktická moc nad pokladnou nepříslušela, jenom lstí. Této obžalovaný také skutečně použil tím, že pokladníkovi předstíral, že peníze, jejichž vyplácení mu přikázal, jsou určeny pro akvisitéry B. a S. a zároveň mu odevzdával ke knihování potvrzenky obsahu, který sice nasvědčoval správnosti těchto předstíraných okolností, neodpovídal však skutečnému stavu věci. Obžalovaný uvedl takto pokladníka v omyl a přiměl ho k tomu, že mu skutečně vyplácel peníze, které obžalovanému nepříslušely, a které by mu pokladník bez onoho omylu, znaje pravý stav věci, nebyl vyplácel a ani vypláceti nesměl, nechtěl-li se sám dopustiti trestného činu. Tím jsou — ježto po stránce subjektivní nelze pochybovati o tom, že obžalovaný jednal v úmyslu poškozovacím — naplněny veškeré náležitosti skutkové podstaty podvodu, neboť lest, jíž obžalovaný vůči pokladníkovi použil, sloužila mu v prvé řadě k tomu, aby se pomocí její teprve dostal v držbu peněz svěřených pokladníkovi a nikoli jemu. Že obžalovaný peníze vyplácené mu pokladníkem za účelem, aby je odevzdal jmenovaným akvisitérům, spotřeboval pro sebe, jest jen důsledkem jeho uvedením pokladníka v omyl již dokonaného podvodu.

Čís. 6225.

K pojmu svěření podle § 183 tr. zák.

Předmětem ochrany podle § 183 tr. zák. je vlastnictví ve smyslu hospodářském.

Při řešení právní otázky, jaký právní poměr vznikl mezi účastníky, zejména zda založil »svěření« ve smyslu § 183 tr. zák., nerozhodují

právní pojmy a technické výrazy, jichž strany použily, nýbrž skutečný obsah ujednání.

Svolení poškozeného vylučuje u zpronevěry protiprávnost činu.

(Rozh. ze dne 17. června 1938, Zm II 191/38.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zamítl zmateční stížnost státního zastupitelství do rozsudku krajského soudu, jímž byl obžalovaný uznán vinným přečinem maření exekuce podle § 1 zák. čís. 78/1883 ř. z. a podle § 259, čís. 2 tr. ř. zproštěn obžaloby pro zločin zpronevěry podle §§ 183, 184 tr. z.

Z důvodů:

Zmateční stížnosti, napadající rozsudek jen ve zprošťující části a uplatňující důvody zmatečnosti podle čís. 5 a 9 a) § 281 tr. ř., nelze přisvědčiti.

Zpronevěry se dopouští, kdo za sebou zadrží nebo si přivlastní svěřený statek.

Podle ustálené judikatury nejvyššího soudu (Sb. n. s. č. 5770 a j.) spočívá svěření v propůjčení skutečné disposiční moci nad věcí v předpokladu nebo důvěře, že s ní ten, jemuž byla svěřena, naloží určitým způsobem, nebo jí použije jen k tomu účelu, za kterým mu byla disposiční moc dána. Pro rozsah tohoto dovoleného způsobu nakládání (účelu svěření, obsahu důvěry) je rozhodný buď právní poměr mezi svěřitelem a tím, jemuž věc byla svěřena — při čemž nemusí jíti o výslovnou dohodu, nýbrž postačuje, když se svěření stalo za předpokladu, že s věcí bude naloženo ve smyslu odevzdatelově — nebo i faktický vztah osoby, do jejíž disposice se věc dostala, k této věci. Jediné nedovolený způsob nakládání se svěřenou věcí jest jako protiprávní trestný s hlediska ustanovení § 183 tr. z., které chrání cizí právo svěřitelovo proti neoprávněným zásahům, jevícím se jako zadržení nebo přivlastnění si svěřené věci a tím zklamání svěřitele v předpokladu, že věcí bude naloženo jen podle jeho příkazu nebo vůle či jen k účelu, k jehož splnění bylo určeno použití věci.

Souhlasiti dlužno se stížností, pokud uvádí, že věc odevzdaná a přijatá jako kauce je statkem příjemci svěřeným podle § 183 tr. z. a tudíž způsobilým předmětem zpronevěry. Při tom je nerozhodno, zdali jde o věci nezastupitelné či zastupitelné, zejména peníze. Kaucí poskytnuté peníze se stávají arci zpravidla vlastnictvím jejich příjemce, který jich nabývá smíšením se svými penězi podle § 371 obč. zák. a vzchází mu proto závazek vrátiti stejné množství téhož druhu, t. j. stejnou sumu peněz. Než ani tím nepozbývá peněžní kauce povahy svěřeného statku, neboť předmětem ochrany § 183 tr. z. je vlastnictví v hospodářském smyslu (Sb. n. s. č. 6051).

Peníze dané kaucí zůstávají, i když přešly občanskoprávně do vlastnictví příjemcova, součástí majetku osoby, jež zřídila kauci. Právní poměr tím vzniklý zůstává jako t. zv. nepravidelné uschování smlouvou uschovací s právy a povinnostmi uvedenými v §§ 957 a násl. obč. zák., pokud ovšem nebyly modifikovány výslovným ujednáním nebo aspoň mlčky předpokládanou vůlí stran, ujednavších, což je jim volno, modality odchylující se od zákonného typu smlouvy uschovací. Poměr uschovatele k věci v uschování dané je nepochybně s hlediska trestněprávního poměrem zakládajícím svěření ve smyslu § 183 tr. z., neboť uschovatel nabývá z vůle ukladatele nad věcí, jíž se týká smlouva o uschování, faktické disposiční moci se závazkem, věc bedlivě opatrovati po určitý čas (při kauci zpravidla po dobu smluvního (služebního) poměru) ve stavu, v jakém ji převzal i s příslušenstvím (§ 961 obč. zák.) a nesmí jí používati bez svolení toho, jenž k ní přenesl na něho disposiční moc (§ 965 obč. zák.).

Tomuto právnímu stanovisku se prvý soud nezpronevěřil. Zprošťuje obžalovaného proto, že podle jeho přesvědčení nešlo v souzeném případě ve skutečnosti o kauci, i když poškozený tvrdí jako svědek, že složil peníze jako kauci, a i když strany použily v době jednání, zejména v potvrzení o složení peněz tohoto výrazu, nýbrž že šlo o zápůjčku.

Své přesvědčení opírá soud o předpoklad, že právním důvodem k odevzdání částky 50.000 Kč bylo ujednání mezi obžalovaným a poškozeným, jež poskytovalo obžalovanému právo použíti těchto peněz v obchodě, takže neukládalo mu závazek opatrovati a míti připraveno stejné množství peněz stále k disposici k vrácení složiteli peněz. Uvedený předpoklad opírá soud, jak patrno z odůvodnění jeho rozsudku, o obhajobu obžalovaného, jenž tvrdil, že poškozený vložil peníze do závodu, aby pomohl finančně slabé firmě, o výpověď poškozeného samého, jenž připustil výslovně, že věděl, že obžalovaný použije peněz, o které jde, ve svém podniku, dále o okolnosti, že částka 50.000 Kč byla v knihách firmy obžalovaného zapsána jako vklad, ne jako kauce, a o úvahu, že z ostatních okolností a důkazů, které byly předmětem hlavního přelíčení, neplyne, že skutečný obsah ujednání stran byl, že peníze mají sloužiti jen jako jistota, tedy k účelu sledovanému v hospodářském životě zřízením kauce.

Je správné, že rozsudek nevychází ze skutečností, že svědek poškozený S. opětovně udal, že složil peníze jako kauci, že složení peněz k tomu účelu mělo v jeho služebním postavení jako ředitele firmy význam, poněvadž mohl lehko zaviniti škodu, jejíž náhrada měla býti zajištěna penězi jím složenými. Výraz »kauce« je pojem právní. Jest otázkou právního posouzení a nikoli otázkou skutkovou (důkazní), jaký právní poměr mezi účastníky ujednání vznikl, a zejména, zda ujednaný právní poměr zakládá »svěření« ve smyslu § 183 tr. z. Právní otázky je soudu nalézacímu řešiti a zodpovědět podle objektivně zjištěných skutečností. Z nich je soudu dovoditi také, k čemu se nesla při právních jednáních skutečná vůle stran, zda prohlášení stran naplňují ten

který (stranami tvrzený) zákonný pojem (typ smluvní), resp. posouditi vůbec dosah a význam ujednání a tím rozsah vzájemných práv a závazků. Směrodatné jsou nikoli právní pojmy a technické výrazy, jichž použily osoby zúčastněné při právním jednání, nebo výrazy, jichž použily tyto osoby, slyšené k důkazu o ujednání, a jež jsou jen úsudky o právní povaze věci pro nalézací soud nezávazné a nespadají proto vůbec pod svědectví, ježto nejde o okolnosti světa vnějšího smysly postřehnutelné, nýbrž rozhoduje skutková náplň těchto pojmů a tím skutečný obsah ujednání.

Nalézacímu soudu neušlo, jak je patrno z odůvodnění rozsudku, že v potvrzení č. l. 161 jest osvědčeno přijetí peněz jako kauce. Uvádí-li rozsudek, že je v listině té pouze potvrzován příjem peněz, aniž v ní byly uvedeny bližší modality, vyjadřuje tím jen správnou zásadu výše uvedenou. Výtka zmatku podle čís. 5 § 281 tr. ř. je proto zcela lichá a pochybená. Nejde vůbec o citaci obsahu listiny té a nemůže jíti proto o rozpor se spisy. Rozsudek není ani vadný ani mylný, nepřihlížel-li, resp. nespokojil-li se při úvaze o právní povaze věci tím, že poškozený opětovně udal, že šlo o kauci, nýbrž zjišťoval skutkové okolnosti, poukazující k obsahu ujednání, a tyto vzal za podklad svých úvah. Okolnosti ty byly pak jím zhodnoceny po stránce právní nikoli mylně.

Poškozený připustil, což není stížností popřeno, že věděl, že obžalovaný použije peněz ve svém závodě. Tím potvrdil, že dal obžalovanému peníze u vědomí, že jimi bude disponovati při provozu podniku. Podle ustanovení § 4 tr. z., na které stížnost poukazuje, povstává arci zločin ze zlomyslnosti pachatelovy a nikoli z povahy toho, na němž se páše, a trestnost není vyloučena ani přivolením poškozeného. Přes to nutno však považovati trestnost za vyloučenou u deliktů, které nemohou býti podle své povahy spáchány proti vůli svolujícího. Sem patří zvláště zpronevěra. Vždyť protiprávnost a trestnost tohoto deliktu zakládá podle toho, co bylo řečeno v úvodu, právě překročení příkazu vůle svěřitele věci, tedy nedostatek svolení jeho, takže svolení vylučuje protiprávnost činu.

Z udání svědkova, že věděl, že bude peněz použito obžalovaným v obchodě, plyne a dovodil — nikoli mylně — nalézací soud, že svědek souhlasil, ať už výslovně nebo mlčky, předem s tím, aby obžalovaný naložil s penězi jako s provozovacím kapitálem ve svém obchodním podniku. Tento předpoklad má pak oporu i v obhajobě obžalovaného, který se hájil výslovným souhlasem poškozeného k řečenému použití peněz.

Stížnost netvrdí, že obžalovaný naložil s penězi přijatými od S. jiným způsobem, než použitím jich v závodě. Poněvadž však byla tato dispose obžalovanému dovolena, jak rozsudek dovodil bezvadně, nelze spatřovati p ř i v l a s t n ě n í svěřené věci již v tomto naložení s penězi, neboť schází zde znak protiprávnosti již po stránce objektivní, tím spíše pak vědomí hmotné protiprávnosti, které je vyloučeno, i když

pachatel má jen z omluvitelného omylu za to, že se disposice jím vykonaná nepříčí vůli odevzdatele peněz. Předpokládal-li poškozený sám, že obžalovaný naloží s penězi jako s provozovacím kapitálem, nezklamal jej obžalovaný v tomto předpokladu a nezneužil jeho důvěry.

Skutečnostmi zjištěnými rozsudkem je však podle toho, co uvedeno, opodstatněn závěr, že se obžalovanému dostaly peníze, o něž jde, do faktické moci s vůlí poškozeného a s určením, aby jimi naložil libovolně ve svém podniku. Toto oprávnění, o němž stížnost netvrdí a tím méně doličuje, nehledě k jejím poukazům na výraz »kauce«, použitý v listině č. l. 161 a ve svědecké výpovědi poškozeného, který však je, jak dolíčeno, sám o sobě bezvýznamný, že bylo nějak omezeno, nekryje se se závazkem opatrovati peníze ty a míti je k disposici stále, což stížnost sama připouští. Dovodil tudíž rozsudek, že se nesla vůle poškozeného při právním jednání, které bylo ujednáno mezi poškozeným a obžalovaným ohledně peněz a tvořilo tak právní důvod odevzdání peněz, k účelu právě uvedenému. Smlouva tohoto obsahu není již, jak plyne z ustanovení § 959 obč. zák., smlouvou o uschování, jejíž podstatou je opatrování věci, nýbrž spadá pod smluvní typ uvedený v § 983 a násl. obč. zák.

Není tudíž rozsudek právně mylný, dospěl-li k tomuto právnímu přesvědčení a v důsledku něho vyloučil skutkovou podstatu zpronevěry již pro nedostatek zákonného znaku »svěření« svěřeného statku. Obligační nárok ze zápůjčky není, což stížnost sama nepopírá, předmětem ochrany podle § 183 tr. z., neboť peníze odevzdané zápůjčkou, t. j. podle § 983 obč. zák. do libovolného použití, stávají se i hospodářsky vlastnictvím příjemcovým a v majetku odevzdatele peněz (zapůjčitele) zůstává pouze pohledávka.

Předpoklad rozsudku, že šlo s hlediska občansko-právního o zápůjčku (vklad do podniku), plyne nepochybně i z obsahu potvrzení č. l. 161, o kteréžto listině se rozsudek zmiňuje. Jeť patrno z tohoto potvrzení, že si poškozený vymínil 12% úrok. Zúročení peněz v uschování daných a také peněz kaucí složených neodporuje ovšem zásadně podstatě smlouvy schovací (na př. zúročení vkladů u peněžních ústavů) a povaze kauce jako statku svěřeného. Než uvedená značná výše úroků svědčí jasně o tom, že nejde o úrok depositní, nýbrž o odměnu za povolené a ujednané obchodní využití peněz, vyjádřené právě výší odměny za risiko s ním spojené, takže toto vymínění úroků poukazuje k tomu, že ujednána byla zápůjčka (vklad do podniku).

Na této povaze věci nic nemění, — a to ani v otázce, zda šlo s hlediska občansko-právního o zápůjčku, tím méně pak, byl-li jednáním obžalovaného naplněn již objektivně nebo dokonce subjektivně zákonný znak přivlastnění si svěřeného statku výše vyložený, — skutečnost, že k odevzdání peněz došlo z podnětu služebního poměru poškozeného, neb že byl snad sledován jich odevzdáním též účel zajištění možných budoucích nároků obžalovaného za poškozeným, vzniklých z tohoto

služebního poměru. Podstatou ujednání bylo propůjčení obžalovanému práva použití peněz v obchodě, kteréžto oprávnění charakterisuje občansko-právně smluvní typ zápůjčky podle § 983 obč. zák.

Hospodářského účelu sledovaného zřízením kauce může pak býti dosaženo i zápůjčkou, vkladem do podniku. S hlediska trestně-právního, kde ani nesejde na tom, byla-li věc odevzdána na základě smlouvy spadající pod to neb ono ustanovení občanského zákona, záleží jedině na tom, zda se za vinu kladená disposice s věcí příčila vůli odevzdatele věci obžalovanému známé, kterou je dovoditi ze skutečného obsahu ujednání. Nalézací soud dovodil dostatečně logicky a na podkladě správného použití zákona, že se zažalované naložení s penězi stalo ve smyslu skutečné vůle odevzdatelovy a neodporovalo účelu, za kterým byly peníze ve skutečnosti složeny. Zprošťující výrok odpovídá tudíž zákonu a důvod zmatečnosti podle § 281, čís. 9 a) tr. ř., i kdyby byl proveden po zákonu, není dán.

Čís. 6226.

Verejným úradníkom v smysle § 394 tr. zák. je aj súdny kancelársky pomocník, poverený svojím úradným predstaveným — bárs aj neprávom — vedením overovacej agendy.

K subjektívnej stránke skutkovej podstaty zločinu podľa § 394 tr. zák.

(Rozh. zo dňa 18. júna 1938, Zm III 69/38.)

Obžalovaný A., súdny kancelársky pomocník, bol poverený prednostom okresného súdu vedením overovacej agendy. Bolo zistené, že v dvoch prípadoch v tomto svojom postavení napísal do overovacieho registru, že predavatelia podpísali kúpopredajné smluvy v jeho prítomnosti u súdu, obidve smluvy opatril príslušným záznamom, súdnou pečaťou a svojím podpisom; v oných záznamoch stálo, že predavatelia podpísali smluvy vlastnoručne pred súdom, hoci to pravda nebolo, lebo účastníci podpísali listiny v neprítomnosti obžalovaného na notárskom úrade. Oba súdy nižších stolíc shodne spatrovaly v činoch obžalovaného po stránke objektívnej skutkovú podstatu zločinu podľa § 394 tr. zák.; súd prvej stolice však sprostil obžalovaného obžaloby, lebo dospel k presvedčeniu, že si obžalovaný nebol vedomý bezprávnosti svojho konania, lebo si počínal podľa praxi zavedenej jeho predchodcami v úrade, takže sa mohol domnievať, že prítomnosť strán v inkriminovaných prípadoch nebola v skutočnosti nezbytná a že išlo o púhu, prakticky nie dôležitú formalitu.

V r c h n ý s ú d však uznal vinu obžalovaného i po stránke subjektívnej a odsúdil ho pre dvojnásobný zločin padelania verejných listín podľa § 394 tr. zák.; v dôvodoch svojho rozsudku uviedol: